

2009-03-18

VILKA KOMMER ATT ÄGA APOTEKEN? PRO granskar regeringens utförsäljning

Trots kritik och invändningar från farmaceuter, den forskande industrin, läkemedelshandlarna, en enig opposition och en majoritet av kunderna driver regeringen igenom utförsäljningen.

- Av Apoteket ABs nuvarande drygt 900 apotek kommer 261 att finnas kvar i samhällets ägo när utförsäljningen är genomförd.
- Apoteket AB ska under 3 år ansvara för att apoteksombuden finns kvar. Vad som sedan händer med de c:a 1 000 ombuden vet ingen.
- Apoteket AB har utvecklat systemet Apodos som ger närmare 200 000 äldre en trygg och säker läkemedelshantering. Har Apoteket AB rätt att fortsätta att utveckla det system man tagit fram? Ingen vet.
- Landstingen som redan har kraftigt ökade kostnader för nya läkemedel beräknas få ytterligare minst 500 miljoner kronor i ökade läkemedelskostnader när det fräntas egen förhandlingsrätt. Hur ska de täckas?
- För att locka nya ägare ska apoteken erbjudas en ny mer generös handelsmarginal. Mer av läkemedelskronan ska gå till handelsledet. Forskningen och vården får betala. Det är mer än märkligt att regeringen lägger förslag till riksdagen innan den fått beställt underlag om en mer generös apoteksmarginal.

Regeringens proposition om apoteksmarknaden behandlas nu i riksdagen. De nya reglerna för läkemedelshandel ska gälla från halvårsskiftet. Processen att stycka upp de nuvarande apoteken i olika säljobjekt för att sedan ta in och värdera anbud kommer emellertid att ta tid.

Tidigast under senare delen av hösten, kanske ännu längre fram, kommer vi runt om i Sverige kunna se vad som händer med det egna apoteket. Blir det kvar som eget samhällsägt? Om inte, vem är den nye ägaren.

Det kan vara den lokale apotekaren men mer troligt en internationell apoteks- och läkemedelskedja.

Samma kedjor som tagit över apoteken i Norge är nu aktuella som ägare även i Sverige. Det är kedjorna Phoenix, Celesio och Alliance Boots.

PRO

PENSIONÄRERNAS RIKSORGANISATION

Box 3274. 103 65 Stockholm. Adolf Fredriks Kyrkogata 12, 1 tr. Telefon 08-701 67 00. Fax: 08-10 66 40.

E-post: info@pro.se Hemsida: www.pro.se

Kedjorna har redan under arbetet med reformen aktivt påverkat dess utformning bl a . genom att göra klart att de kräver bättre handelsmarginaler. Regeringen har varit beredd att lydigt anpassa sig till villkoren.

Myndigheten TLV fick sent i höstas uppdrag att snabbt ta fram en ny modell. Nye generaldirektören har hittills enbart flaggat några allmänt hållna principer. 1 april, vilken lämplig dag, ska färdigt förslag komma om en mer generös apoteksmarginal.

Regeringen angav inledningsvis att dess marknadsreform skulle ge effektivare handel, lägre priser och bättre tillgänglighet. Reformen startar med att en större andel av samhällets kostnader för läkemedel skall gå till detta handelsled. Det är horribelt.

VILKA ÄR DE NYA ÄGARNA AV APOTEK?

Alla de tre nämnda kedjorna har verksamhet i flera länder, men två av dem, Phoenix och Celesio, har sin bas i Tyskland och den tredje Alliance Boots i Storbritannien.

PHOENIX är tyskt företag med bas i Duisburg. Företaget har sedan mitten av 1980-talet växt snabbt och har nu verksamhet i 23 länder. Den årliga omsättningen är drygt 20 miljarder Euro, motsvarande c:a 200 miljarder svenska kronor.

Företaget är vertikalt integrerat med grossist- och detaljhandel och har till helt nyligen haft intressen i läkemedelsproduktion, något som är i strid med de regler som anges för svenska apoteksmarknaden.

Phoenix finns redan i Sverige som ägare till partihandelsföretaget Tamro, som i sin tur tidigare var det apoteksägda Apotekarnas droghandel. Efter Sveriges inträde i EU sålde Apoteket AB företaget såldes för att med hänsyn till konkurrensskäl undvika samägande mellan partihandel och detaljistled. Nu återkommer Phoenix och övriga stora aktörer med sådan integration mellan handelsleden.

Ett till en fjärdedel krympt samhällsägt Apoteket AB saknar nu sådan integration och ska efter utförsäljningen konkurrera med mångdubbelt större och vertikalt och internationellt integrerade kedjor.

CELESIO är en av många grenar på ett sedan sekler familjeägt industri- och handelsimperium Haniels med bas i Ruhrort i Ruhrområdet. Företaget har varit verksamt i många branscher: kol, stål, olja, varv, olja och bensinhandel mm men har under de senaste årtiondena lämnat dessa områden och är nu främst ett stort handels- och serviceföretag.

Haniels finns redan i Sverige som ägare i elektronikhandeln Media-Markt och som ägare av stora tvätterier (CWS-boco). Andra grenar på familjens Haniels träd är e-handel, livsmedelhandel och stormarknader men också som rest av tidigare historia stålåtervinning.

Engagemanget i läkemedelshandeln har utvecklats sedan 1980-talet och expanderat genom förvärv. Celesio har grossiströrelse i 14 länder och driver apotek i 7 länder. Celesios senaste årsomsättning var drygt 23 miljarder Euro, mer än 200 miljarder kronor.

Även mellan Celesio och det kraftigt krympta Apoteket AB blir konkurrensen en kamp utifrån ytterst ojämbördiga förutsättningar.

ALLIANCE BOOTS är liksom de tyskbaserade företagen verksamma i många länder både som grossister och med detaljhandel. I Europa och också i finns apoteken under namn Boots eller Alliance. Genom hälftenägande har företaget också verksamhet i bl a Turkiet och Egypten. Alliance Boots har också ett joint-venture med pharmciföretaget Guangshou Pharma i Kina och också egen tillverkning av generika under produktnamn, Almus, något som med hänsyn till apoteksreformens regler borde undersökas.

Alliance Boots har tidigare varit noterat företag på Londonbörsen, men har likt många andra privata företag inom hälso- och sjukvård köpts upp av ett riskkapitalbolag. Ägare till Alliance Boots är sedan 2007 AB Aquisitions Ltd.

Efter det att företaget togs över av riskkapitalbolaget är den ekonomiska insynen begränsad. Senast kända uppgifter anger en ekonomisk omsättning för gruppen på 17 miljarder pund.

Utöver dessa tre företag nämns i diskussionen om nya apoteksägare även det finska företaget Oriola.

ORIOLA driver grossiströrelse och apotek i Finland, Baltikum och söker att etablera sig i Ryssland.

Även Oriola finns redan i Sverige som ägare av Oriola-KD, tidigare Kronans droghandel, som är det andra grossistföretaget för läkemedel i Sverige. Tidigare ägdes företaget av läkemedelsföretagen i Sverige.

Ingen vet vem som senare i år kommer att äga "ditt" apotek. Det här hände i Norge. De tre internationellt ägda apotekskedjorna tog över. Reformen ledde till ett typfall av oligopol.

Under Celesios vingar finns ett antal apotek VITUS som drivs mer franchise-liknande av enskilda apotekare.

APOTEKKJEDER			
KJEDE	GROSSIST	APOTEK	ANTALL
			229
		 	50 150
			137

Överför den norska bilden till framtida svenska förhållanden! Apoteket AB kommer att vara en jämstor aktör i Sverige men internationellt mycket liten jämfört med framtida konkurrenter. Dessutom utan den integrerade grossistfunktion som konkurrenterna har.

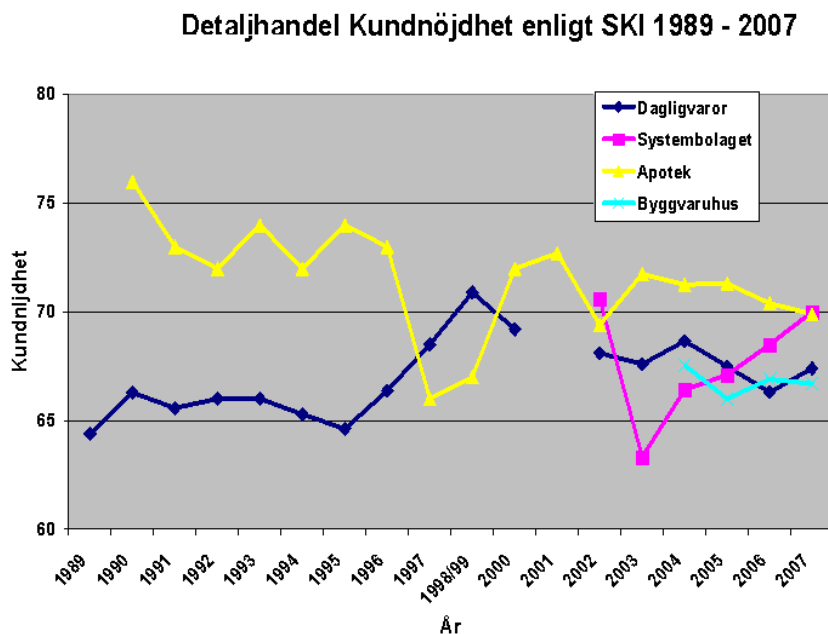
Vi har redan i EU-anpassning avlovat det Apoteket den vertikala integration som deras konkurrenter har. Apoteksreformen sätter ut det samhällsägda företaget under närmast omöjliga konkurrensvillkor. Är det rimligt?

De apoteksmarginaler som Apoteket AB och de två grossistföretagen arbetat med har varit tillräckliga för att säkert och tillförlitligt svara för distribution och tillhandhållande av läkemedel. Företagen har varit lönsamma och Apoteket AB har klarat de ökade vinstkrav som ställts från regeringen.

Istället för intäkter till statskassan kommer handelsledets vinster från den till 80 procent skattefinansierade läkemedelshandeln att föras ut och skattas på annat håll

Oberoende av vad socialministern säger har det svenska apotekssystemet visat sig vara både kostnadseffektivt och omtyckt. Apoteken rankas högt när det gäller att ha nöjda kunder, långt högre än den vanliga dagligvaruhandeln.

Tabell: Hur nöjda är kunderna med olika delar av detaljhandeln?

Regeringen säger: Apoteken har för snäva öppettider!

Sanningen: Det finns brister, men det är en myt att konkurrens ger ökade öppettider. De flesta apotek, men få bankkontor har t ex öppet på lördagar. Redan finns jourapotek och för receptfria läkemedel närmare 1 000 Apoteksombud med ofta mycket generösa öppettider. Framförallt är det lättare att ställa krav på bättre öppettider till apotek som samhället äger.

Regeringen säger: Sverige behöver fler apotek!

Sanningen: Sverige har förutom ca 900 apotek lika många apoteksombud. Jämförelser om antal apotek per invånare görs utan hänsyn till sortiment och servicegrad. I många länder inkl Norge är mindre apotek mer lika Apoteksombud än Apotek. Sortimenten på hyllan är små. Många receptbelagda mediciner rekvireras för att hämtas ut senare.

Regeringen säger: Sverige behöver fler apotek – men vem tar ansvar för apotek i glesbygder?

Sanningen: Apoteket AB haft ansvar för att driva apotek även på mindre orter. Före 1971 – då Apoteksbolaget AB bildades – ägdes apoteken av enskilda apotekare som samverkade i det som hette Apotekarsocieteten. Där fanns ett solidariskt avgiftssystem för att ekonomiskt stödja apoteken i glesbygd. Regeringen har ingen långsiktig lösning för att för framtiden säkra rätten till apotek i glesbygd och på mindre orter.

Det åtagande som köpare ska göra ta hand om små och stora apotek ger ingen långsiktig garanti.

Inget kommer efter en tid att skilja apotekskedjor från konkurrerande affärer, banker, bensinbolag m fl när det gäller beslut om etablering i glesbygd

Regeringen säger: Tillgängligheten för läkemedel skall bli bättre!

Sanningen: För receptläkemedel gäller tillgänglighet främst tid hos läkare för förskrivning. Frågan om bättre tillgänglighet i handeln gäller främst receptfria läkemedel.

Vi stöder förslag att receptfria läkemedel, av typer och doser lämpliga för försäljning vid sidan av apotek, kan säljas i annan handel. (Genom apoteksombud finns denna service redan vid närmare 1 000 försäljningstillfällen)

Regeringen säger: Kostnaderna för läkemedel skall bli lägre

Sanningen: Sverige har enligt en färsk studie från OECD bland de lägsta läkemedelskostnaderna i Europa. Öppen konkurrens för de generiska läkemedlen i kombination med ett effektivt apotekssystem har lett till mycket låga försäljningspriser. Apoteket AB och grossistverksamheten i Sverige är mycket kostnadseffektiv. Apotekens handelsmarginal är c:a 16 procent jämfört med normalt 20 – 30 procent.

Samordningen i Apoteket AB ger också en effektiv distribution till apoteken. Grossistledets kostnader är endast 2 – 3 procent av läkemedelskostnaderna jämfört med 4 - 11 procent i jämförda länder.

Hur kan någon tro att handeln med läkemedel blir effektivare med en utförsäljning som gör apoteksväsendet mer likt det som gäller i länder där kostnaderna är högre både i grossist- och detaljistled?

Frågan är redan besvarad genom regeringens uppdrag till TLV att ta fram ny prismodell som ger en mer generös handelsmarginal!

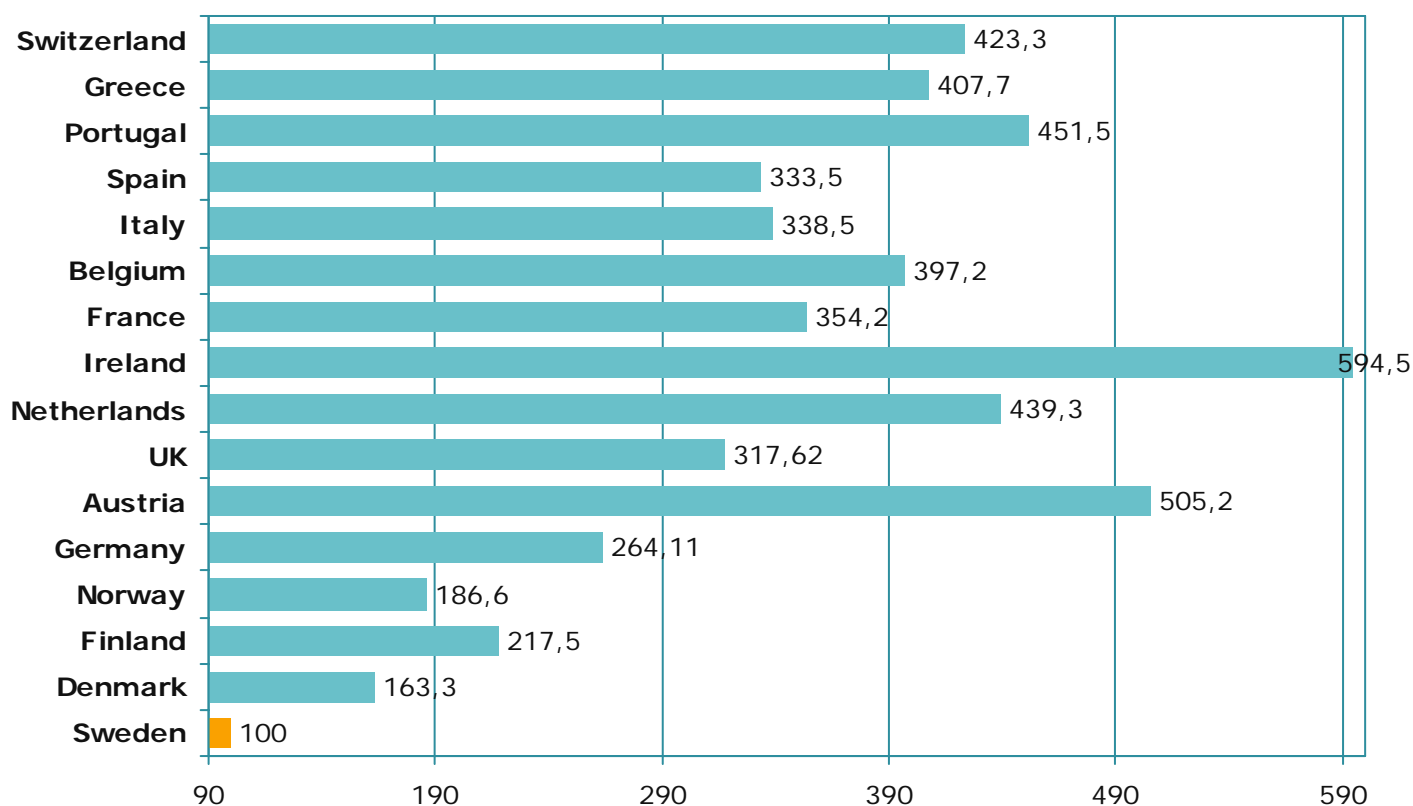
Regeringen säger: Sverige betalar för höga priser till läkemedelsindustrin

Sanningen: Som i andra länder med forskande läkemedelsindustri har de svenska priserna till industrin tidigare varit betydligt högre än genomsnittet.

Men skillnaderna har snabbt minskat.

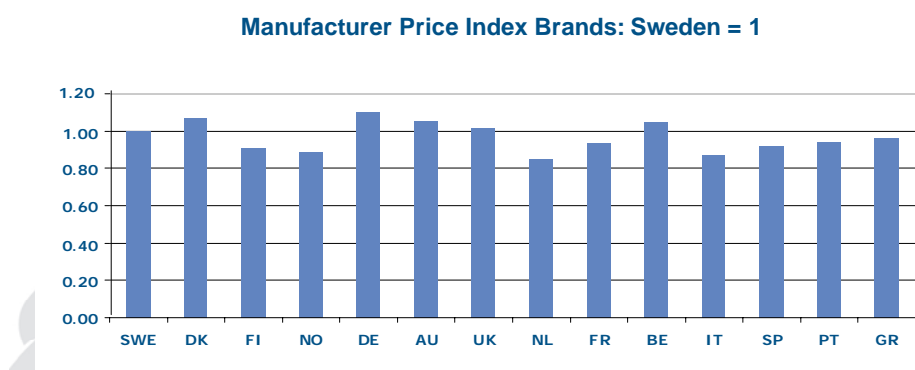
När det gäller mediciner där patenten gått ut (s k generiska läkemedel) har nu Sverige de lägsta priserna från tillverkarna jämfört med övriga länder i Europa.

Tabell: Läkemedelsindustrins priser för läkemedel utan patent - Sverige Index= 100

När det gäller nya och ännu patentskyddade läkemedel närmar sig de svenska priserna snabbt genomsnittet i Europa. Priserna i Sverige ligger på den övre halvan, men är lägre än i Tyskland, Österrike, Belgien och Danmark och på samma nivå som för Storbritannien (Schweiz finns inte med i denna undersökning).

Tabell: Läkemedelindustrins priser för läkemedel med patentskydd. Sverige Index=1

Det är bättre att marginaler från läkemedelskedjan hamnar där forskning sker än hos handlarna.

Inte regeringen, men andra hävdar: Sverige som EU-land får inte ha statligt ägt apoteksbolag

Sanningen: EG-domstolens beslut år 2005 är ett tydligt besked att Sveriges apotekssystem är förenligt med EG-rätten. Grund för domstolens beslut är medlemsstaters rätt till handelsmonopol i syfte att uppnå *mål av allmänintresse*.

Det bör också tilläggas att Sverige har gjort viktiga anpassningar för att apoteksväsendet skall uppfylla EG-rättens krav på icke-diskriminering och likabehandling. Oberoende organ har inrättats för beslut om läkemedelssubventioner mm. Apoteket AB och läkemedelsindustrin har sålt sina grossiströrelser.

Nu bäddar regeringens utförsäljning istället för att, som hänmints, några få internationella apoteks-kedjor kommer att kontrollera grossisthandeln och samtidigt äga många av apoteken.

Kontakt och mer info: Ola Johansson, sjukvårdspolitiskt sakkunnig, PRO, 08-701 67 11

PROs och övriga pensionärsorganisationers hemsidor. www.pro.se